

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 72

Sreda, 12. septembra 1934

Leto IX

Princip minimalne plače

— eksistenčni minimum — ne pa povprečna zavarovana mezda

V principu je že bivši minister g. Pucelj priznal načelo, da bi bila potrebna zakonita uvedba minimalnih plač. Minister socialne politike je takrat vsaj molče priznal in uvidel, da podjetništvo po nepotrebnem, iz dobičkarstva

pritiska mezde na nivo, ki je v posmeh zdravi gospodarski in narodni politiki.

Z neprestanim zniževanjem mezd narašča socialna beda in pada konzumna sila. Logično ob taki politiki propada narod in gospodarstvo. Od tedaj se vprašanje še ni premaknilo z mesta. V ministrstvu socialne politike baže pripravljajo načrt zakona in tudi ljubljanska delavska zbornica je izdelala elaborat, ki smo ga v našem listu deloma objavili.

Nedavno smo pojasnili, kaj je minimalna plača in približno, kako naj bi se izračunala.

Že takrat smo poudarili, da mora biti podlaga za določitev zakonitih minimalnih plač eksistenčni minimum, ne pa povprečna zavarovana mezda v socialnem zavarovanju, ki je več kot petdeset odstotkov preizkusa.

Treba je vendar pomisliti, da imamo danes nezdrave razmere. Veliko je število nezaposlenih, drugi pa so primorani pošiljati svoje žene in otroke v službo, da prinesejo domov za vzdrževanje rodbine po tristo ali štiristo dinarjev na mesec. Mnogo je primerov, ko

trije, štiri člani rodbine komaj zaslužijo eksistenčni minimum za eno osebo,

od katerega mora živeti cela rodbina. To je morda z meščanskega stališča tudi načelo, toda za delavstvo tako načelo ne more veljati. Vsako delo je namreč toliko vredno, izjeme so le duhovno ali telesno slabotne osebe, da se z njim dotični delavec sam preživlja. Mora biti toliko vredno! Z nizkimi plačami sicer delavci ali delavke, žene, nekaj prispevajo h gospodinjstvu in življenjski preskrbi. Toda, ker so njih mezde preslabe, da bi se oskrbovali sami, jih mora vsaj deloma oskrbovati rodbina in se s tem vendarle poslabšuje socialni položaj cele rodbine, če primerjamo število oseb z zaslužki. V takih primerih mora živeti tisti delavec ali delavka, ki ima premalo plače za svoje življenje na račun rodbine ali pa stradati. To pomeni, da rodbina vzdržuje delavca delodajalcu, namesto, da bi ga redilo delo, delodajalec. Ali je to pravično?

Iz teh razlogov torej pameten človek ne more nikdar zagovarjati današnjih plač »napitnin«, ki povprečno daleko ne zadostujejo za življenje.

Vsakemu delavcu gre, če dela, eksistenčni minimum,

s katerim lahko opravi vse življenjske potrebe in eventualno vzdržuje rodbino. Ta eksistenčni minimum edino more biti podlaga za določitev minimalne mezde v novem zakonu. Če bi se odmerjala minimalna mezda po današnji povprečni zavarovani mezdi v socialnem zavarovanju, bi se s tem samo sankcioniralo današnje stanje, ki je z ozirom na povprečne delavske plače naravnost obupno. Pri odmeri minimalne plače je pač

Manifestacija delavskega kulturnega delovanja

Kongres „Svobode“

»Svoboda« je napomembnejša delavska kulturna organizacija v Dravski banovini. Zato tudi vsa delavska in druga javnost budno sledi nje razvoju. Nje kongres je zrealo nje veličine in jedro, iz katerega izhaja vsa agilnost, ki se je zlasti vršila in povečala v zadnjih osmih letih predsedovanja s. Cirila Štuklja, ki je v tej dolgi dobi organizaciji posvetil vse svoje moči in je v mnogih trenutkih snoval v mučnih skrbeh načrte za nje lepši razvoj. V polni meri lahko rečemo, da se je s. Štuklja ob pomoči sodrugov odbornikov in odbornic, tako centrale kakor podružnic, čeprav včasih ob trenjih, ogromno delo posrečilo.

»Svoboda« ima danes

realno organizacijsko podlago,

ki sloni ob koncu te poslovne dobe na 36 podružnicah po najrazličnejših krajih dravske banovine. Število podružnic je naraslo od zadnjega občnega zbora za šest podružnic in za tri nove podružnice so vložena pravila. Tako se razvija organizacija, ki šteje danes nad

1600 članov

in izdaja mesečno revijo »Svoboda«, ki izhaja v 2400 izvodih.

Nekoliko neprijetna je bila afera z jeseniško »Enakostjo«, ki je zahtevala zastopstvo na občnem zboru, dasi ni članica in ni niti vložila vloge za sprejem v Zvezo. Zastopnikoma je kongres naročil, da se naj društvo eventualno priglasijo za sprejem v zvezo novemu centralnemu odboru, ki bo sklepal o njegovem sprejemu. Po našem mnenju pa bi bilo pač najpraktičneje in najbolj sodružno, če se to novo društvo preosnuje v podružnico »Svobode« oziroma vrne v »Svobodo«, pa je zadeva končana. Zakaj ravnanje teh jeseniških sodrugov je izviralo prej iz osebnih vidikov kakor iz organizacijskih in sodružnih potreb. Za nas je le eno dejstvo merodajno, da se mora namreč povsod iskati pot, ki je najpravičnejša za sodružno sodelovanje, nikdar pa ne poti, ki kvarijo sodružnost in rahlja sodelovanje. Novi centralni odbor bo v tem pogledu poiskal možnost, da se obojestransko »užaljenost« odpravi in prične zopet iskreno sodelovanje.

Predsednik s. Štukelj je podal kratko poročilo o poslovanju zveze

ter opozarjal na objavljeno poročilo. Centralni odbor je vršil tudi v minulemu letu kulturno delo. Med podružnicami so bile najagilnejše v Celju, v Kranju, na Koroškem, v Mariboru in v rudarskih krajih.

»Svoboda« je danes na realnih tleh zgrajena organizacija, je nepolitična ter je danes sprejela izpremembo pravil, po katerih se bo izpremenila v popolnoma kulturno organizacijo,

črtala bo iz pravil telovadbo in osnuje se samostojna zveza za sport

in podobno. Za razmah obojega delovanja in z ozirom na zakonodajo je to potrebno in praktično. »Svoboda« ne bo omajal noben vihar, ki bi se zaganjal vanjo od nasprotniških strani direktno ali indirektno. »Svoboda« bo rasla in se razvijala.

treba vpoštevati, ne dejansko stanje, ampak eksistenčno možnost z ozirom na sedanje cene blaga in plače de-

Blagajniško poročilo je podal s. Cv. Kristan. Stanje blagajne seveda ni sijajno. Toda požrtvovalnost nje članov, tudi posebna zbirka za tiskovni sklad, ker tisk »Svobode« mnogo stane, ki je dal nad 11.000 Din, je ohranil ravnovesje v gospodarstvu. Kongres apelira na podružnice, da tudi v bodoče ne pozabijo na tiskovni sklad, ker je nujno potreben ob majhnem članskem prispevku. Tudi poročilo o kontroli blagajne je podal s. Kristan. Z ozirom na redno poslovanje uprave predlaga razrešnico za centralni odbor in blagajnika, ki je bila sprejeta.

O smernicah dela kulturne organizacije

je poročal s. Teplý. Navajal je v poljudnem govoru, kako naj podružnice razpredejo svoje delovanje v notranjem poslovanju, v kraju, s soslednimi in sorodnimi organizacijami ter z upravo centrale. Predavatelj je v kratkem govoru nanizal vse, kar je potrebno, da bodo podružnice aktivne, vneto in iskreno sodelovale v svoji sredi in na zunaj. Glavna dolžnost je na posamezniku, da je agilen, iskren in sodružen, pa bo tudi vsa organizacija taka. In kdo bi ne želel take kulturne organizacije »Svobode«?

Nato je sledil odmor od 13. ure do 14.30 ure, nakar je poročala komisija o verifikaciji mandatov in za sestavo nove kandidatne liste za centralni odbor.

Na občnem zboru je zastopalo

34 podružnic 61 delegatov

in večina članov centralne uprave. Kot gostje so prisostvovali zastopniki Stokovne komisije in nekaterih strokovnih organizacij. Druge so poslale pozdrave občnemu zboru.

V novi odbor so bili izvoljeni naslednji sodrugi in sodružice, čim je zlasti s. C. Štukelj absolutno odklanjal kandidaturu za predsedstvo in odbor:

Ožji odbor:

Predsednik Bogo Teplý, Maribor; I. podpredsednik Moretti Josip, Ljubljana; II. podpredsednik Skuk Ivan, Ljubljana; tajnik Cerkvenik Angelo, Ljubljana; blagajnik; Jevnikar Angela, Ljubljana; gospodar Galof Albin, Ljubljana; knjižničar Vuk Ivan, Ljubljana; odborniki: Marinšek Franjo, Ljubljana; Moškrič Jože, Ljubljana - Dobrunje; Jugovec Franc, Ljubljana.

Širši odbor:

Kačar Josip, Zalog; Bricelj Niko, Ljubljana; Pintar Franc, Ljubljana; Štante Ivan, Celje; Breznik Ivan, Trbovlje; Ule Anton, Zagorje; Kosmos

Joško, Hrastnik; Seničar Fridolin, Štore; Krištofek Anton, Tržič; Justin Mica, Lesce; Zupanc Ivan, Zabukovca; Dolinar Franc, Javornik; Jugovar Beno, Rogaška Slatina; Krč Franc, Kranj; Puhan Franc, Črna; Presl Štefan, Maribor.

Nadzorstvo:

Jakomin Lovro, Ljubljana; dr. Jelenec Celestin, Ljubljana; Rakovčeva Kristina, Ljubljana; Vuk Viktor, Litija; Majdič Leopold, Trbovlje; Oset Franc, Celje.

Razsodišče:

Mlinar Ivan, Ljubljana; Škerl Pavel, Ljubljana; Gogala Ciril, Ljubljana.

Nadzorstvo:

Korošec Blaž, Ljubljana; Prezelj Anton, Ljubljana.

Namestniki:

Arh Jurij, Zagorje; Vočko Ivan, Liboje; Ošlak Josip, Maribor.

Po izvolitvi novega odbora je takoj prevzel predsedstvo občnega zbora s. Teplý.

V nadaljnjem je razpravljal občni zbor po poročilu s. dr. C. Jelenca o izpremembi pravil v zmislu, kakor smo že zgoraj omenili. »Svoboda« postane zgolj kulturna organizacija. Sportne organizacije pa si osnujejo svojo zvezo. »Svoboda« se bo imenovala v bodoče: »Svoboda«, delavska kulturna zveza Jugoslavije.

Na občnem zboru smo čuli prav mnogo drugih lepih iniciativ in predlogov, ki kažejo, da je »Svoboda« živa organizacija. Ne smemo pa prezreti tu neke napake, ki smo jo opazili. V organizaciji se morajo sodrugi med seboj podpirati, bodriti, kritika pa, ki graja, očita, pa sama ne predlaga ali ne stori nič boljšega, škoduje. Sodrugi si morajo iskreno pomagati med seboj; vse pa, kar bi utegnilo ustvarjati nerazpoloženje med člani organizacije ali člani in funkcionarji organizacije, je nevarno, čisto niti ni iskreno, in slabi teoretično in moralno moč organizacije. V vrstah »Svobode« ne sme biti niti enega člana, ki bi samo očital, vsi pa, ki delajo za to našo svetinjo, za našo »Svobodo, delavsko kulturno zvezo Jugoslavije«!

V zaključnem govoru je s. Teplý omenil velike zasluge s. Štuklja za razvoj »Svobode«. Izrekel mu je v imenu občnega zbora najiskrenejši zahvalo za požrtvovalno delo. Mi vsi, ki smo delali z njim, smo to videli in čutili in zato cenimo delo, kate-rega sad je današnja

velika in trdna »Svoboda«.

Boj ameriškega tekstilnega delavstva

Iz stavke ameriških tekstilnih delavcev

Predsednik Roosevelt je imenoval tričlanski posredovalni odbor v veliki tekstilni stavki, ki naj posreduje med delavskimi in podjetniškimi organizacijami. Posredovanje sta sprejeli obe organizaciji.

V smislu odredbe predsednika bi se morale v tekstilni stroki zvišati plače za deset odstotkov in skrajšati

delovni čas. Delodajalci so se uprli, delavci pa so odgovorili s stavko.

Velika stavka zavzema vedno resnejši značaj.

Na več krajih je prišlo do spopadov med stavkovnimi stražami in policijo, ki ščiti stavkokaze. Ti spopadi so zahtevali dosedaj 10 mrtvih in 20 ranjenih.

Širite naš list!

lavcev in nameščencev. Le to more biti objektivna baza pri določevanju zakonitih minimalnih plač.

Vloga in naloge emigrantov

Predvsem morajo biti nositelji ideje svobode in demokracije.

Emigrantstvo je pojav nezdravih razmer v človeški družbi. Večinoma beže v inozemstvo ljudje, ki se bore za svobodo in pravico. Teroristični režimi namreč, ki so postali nekaka »moda« dobe, goje šovinistično propagando proti neljubim plastem človeške družbe in jo odevajo v nacionalistični ali v pretisocialistični plašč. Ne počenjajo tega iz idealizma do naroda in ne iz ljubezni, marveč zato, da obdrže posestni sloji vajeti v rokah.

Zagovorniki poštenja, predvsem svobode in socialne pravice, morajo pa bežati,

sicer jim režim tudi za malenkosti oddrobi glavo. Emigrante imamo danes po vseh civiliziranih državah. Iz različnih vzrokov so morali zapustiti svojo »domovino«, toda zapustiti so jo morali večinoma zaradi pravične stvari in bežati pred krivičnim terorjem.

Vsak emigrant bi moral to spoznanje vzeti s seboj tudi v emigracijo. Resnica je, da pride v nove razmere, da ima pred seboj boj za eksistenco. Vse to so hude stvari. Toda vedeti mora, da je prišel med narod, ki tudi trpi krivice, ki je brez kruha, ki se nahaja v enakem položaju kakor on.

Nikdar se torej emigrant, če ima kaj morale, ne more pridružiti enakim sistemom, ki so ga pregnali;

nikdar ne sme iz koristljubja izdati interese ljudi svoje vrste in se prodati onim stremljenjem, ki želé tudi v njegovi novi domovini uvesti teroristični sistem. Dolžnost in naloga emigrantov je, da se v svoji novi domovini pridružijo delovnemu narodu, z njim sodelujejo in žive, ker s tem preprečijo obenem vsa nezaupanja, ki se sicer tako rada pojavljajo opravičeno ali neopravičeno. Opravičeno tedaj, če emigranti ne zaupajo narodu, ampak klikam in stremljenjem, ki se bore proti svobodi in enakopravnosti naroda.

To poudarimo, ker so nam silno neljubi pojavi, da se nekateri emigranti pojavljajo v prvih vrstah gibanj, ki ponovno naglašajo teze Hitlerja, Mussolinija in drugih diktatorjev.

Naš apel je:

Mi z emigranti, emigranti z nami!

Nabirajte člane za Cankarjevo družbo. Za 20 Dln dobi vsak član 4 lepe knjige.

Odpor španskega delavstva

Težke posledice dolge kleromonarhistične diktature

V Španiji imajo zopet manifestacije in proteste za in proti uvedbi reakcionarnejšega režima. Zatiranje svobode je rodilo nešteto naziranj in grupacij, ki vsaka po svoje stremi in se bori za svobodo. V dobi reakcionarne diktature so pa ostale latifundije in veleposest nedotaknjene.

Španski kmetiški delavec je suženj svojega gospodarja,

ki ga je držal veleposestnik v duševni in materijelni sužnjosti. Ta reakcionarna veleposest in kler si pa te svoje pravice hoče ohraniti. Iz tega razloga se upirajo režimu in so dne 8. t. m. sklicali v glavno mesto okoli 30.000 kmetiških delavcev, da bi z njimi manifestirali za svoje posestniške privilegije. Vlada namreč namrava deloma izvesti agrarno reformo, toda zaslepljeno kmetiško delavstvo se v velikem delu zavzema za veleposestnike. Tako silno je reakcija zasleplila španski kmetiški narod.

Zbližanje Balkana in Italije na obzorju

V zunanji politiki nastajajo vedno nove kombinacije, ki kažejo, kako zamotan je svetovni položaj

Mussolini je priredil v četrtek velik shod v Bariju (Apuliji), kjer so se ponavljali kmetiški upori. Izbral si je Bari, da je tam priredil veliko fašistično manifestacijo in s tem utrdil stališče režima.

V svojem govoru se je Mussolini spominjal slavne italijanske zgodovine ter očital nemški kulturi, da ta nima nobenih dokumentov in da zanjo torej ni dokazov.

Posebno važne so bile izjave Mussolinija glede italijanske politike proti vzhodni Evropi in Balkanu. Pomembno je rekel: Zlasti pravim narodom na bližnjem vzhodu, ki so nam še posebno blizu, ki jih poznamo in s katerimi smo imeli že stoletja neposredne stike: Verujte v voljo fašistične Italije do sodelovanja, delajte z nami, izmenjavajmo si blago in ideje (!), potrudimo se in zastavimo solidarno vse svoje sile, da se rešimo depresije, ki tlači duhove in mori življenje.

S temi besedami je Mussolini nedvomno označil veliko zadrego, v kateri se nahaja Italija.

Posebej se je bavil tudi z apuljskimi kmetiškimi upori in rekel, da bo naloga fašizma, da v gospodarskem pogledu ustvari vse večjo socialno pravico, kakor jo je vžival italijanski narod doslej.

Gospodarske in delavske socialne razmere so prisilile Mussolinija, da išče boljših gospodarskih odnošajev s svojimi sosedi. Govori sicer, da se bo italijanska kultura razširila po sednjih deželah. Toda to ne bi bilo

proti tej veleposestniški demonstraciji je vse delavstvo v Madridu proglasilo

splošno stavko

in je mesto bilo brez luči, vode in promet se je popolnoma ustavil. Značilno pa je stališče vlade napram reakcionarni demonstraciji. To demonstracijo je vlada dovolila, dočim dosledno prepoveduje delavske in levičarske manifestacije. To je bil tudi eden glavnih vzrokov, ki je vzpodbujal nejevoljo v delavskih vrstah in dovedel do splošne stavke. Politika vlade gre očitno za tem, da nudi reakciji priliko uveljavljenja in jo potem sprejme v vlado, ki bi jo sestavil znani »mož reda« Lerroux.

Značilno, kakor po vseh drugih reakcionarnih državah, je, da je režim zasedel s policijo socialistični delavski dom, ni pa razgaljal v Madrid prispelih fevdalnih veleposestnikov, ki so demonstrirali proti vladi in veljavnim zakonom.

priporočljivo, ker so še vse fašistične diktature v najkrajšem času prišle v moralno krizo in pokazale svojo impotenco.

Za zблиžanje Italije in Jugoslavije?

Francoski zunanji minister Barthou se pogajaja za sporazum z Italijo in obišče v kratkem Rim, Atene in morda Bukarešto. Zveza med Italijo in Francijo bi ugodno vplivala na razmerje med Italijo in malo antanto, tembolj, ker Avstrija sama uvideva, da potrebuje Čehoslovaško kot dobro sosedo. Pomembno je potovanje dr. Beneša in Titulesca v Rim. Predpriprave za konferenco v Rimu se vrše že v Zenevi. Pri rimskih pogajanjih bo šlo za gospodarsko sodelovanje v srednji Evropi, od katerega se Balkan ne more izključiti. Za sporazum so merodajni ne le gospodarski, ampak tudi nacionalnošovinistični razlogi. V tem oziru je treba več poštenosti in pravičnosti.

Pred plebiscitom v Posarju

16.000 mladih Posarcev v nemških vojašnicah

V Posarju imajo posebno nemško fronto, ki se naslanja na nemški fašizem. Ti ljudje so spravili v Nemčijo okoli 16.000 ljudi v starosti od 16 do 25 let, kjer so kasernirani in jih pripravljajo za agitacijo pri plebiscitu dne 13. januarja 1935.

Mednarodni kongres filozofov

v Pragi

V nedeljo, dne 2. septembra je pričel zborovati v Pragi kongres filozofov. Osmi mednarodni kongres filozofov je ta. Filozofija (modroslovje) je podlaga civiliziranemu življenju. Kongres je bil znanstven, torej se ni vmešaval v današnje politične izrodke fašizma in absolutizma, ki ne najdeta v filozofiji opore in ne odgovarjata mednarodnemu duhu civilizacije. Filozofija išče resnico dejanskega življenja na podlagi logike v razvoju in s tendenco izpopolnitve življenjske misije človeštva. Filozofija je mednarodna sinteza duha, sloveča na realnih tleh in logiki, in najvišja učiteljica, ki ne pozna praznovanja, ne dogem, ne nadjudi, ne zgodb o bogovih, ampak išče samo resnico, ki bi ji morali biti vsi vdani.

Na kongresu so govorili o pomenu logične analize za spoznanje; o normi in resničnosti, o religiji in filozofiji, o logistiki, o misiji filozofije.

Posebno važno vprašanje dnevnega reda je razprava o krizi demokracije, ki jo je uvedel čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš.

Pomembni kongres je štel nad 500 delegatov iz najrazličnejših krajev in dežel.

Krize demokracije ni!

Izjava dr. Beneša na kongresu filozofov v Pragi

Vemo, da krize demokracije ni, pač pa je kriza demokratov. O tem se je ob kratkem izjavil na praškem mednarodnem kongresu filozofov (nad tisoč iz 21 dežel), ko je kongres pozdravil. Rekel je med drugim:

Moje odgovor na vprašanje, ali je demokracija propadla ali ne, odgovarjam tako-le: Če se govori o krizi demokracije, ne smemo pri tem misliti na krizo nje institucij, marveč na krizo ljudi, krizo demokratov, na vprašanje, ali so v praktičnem življenju demokrati res demokrati, ali so politično res zmožni, ali imajo dotične demokracije res voditelje, ki stoje politično in moralno na višini, in ali so ti voditelji vredni, nositi odgovornost, ki se jim nalaga. Toda to načelno in temeljno filozofsko in moralno vprašanje, kakor sem ravno povedal, zame ni sporno.

Cestni železničarji v Toklu so stopili v stavko, ker jim je uprava napovedala 40 odst. znižanje plač.

Enaka agitacija se vrši tudi v delavskih četah, ki služijo obvezno.

Društvo narodov se zaradi tega delovanja pritožuje ter bo o tej fašistični akciji sklepalo na svoji seji.

Tone Maček: 100

Slučaj Kumberger

Angelca se je že popolnoma znebila prestanega strahu in je vsa razigrana klepetala s svojo tovarišico Faniko in se koketno ozirala v Franceta, ki se je pod njenimi pogledi kar topil blaženosti. Tudi plesati ga je vlekla, čeprav se je izgovarjal, da ne zna.

»Vas bom pa jaz naučila,« je rekla. »Pa saj ne plešete tako slabo,« je zatrjevala, ko sta končala. »Samo premalokdaj menda plešete.«

»Če bi me Vi hoteli vzeti v roke?«

»Prav rada, če zopet prilika nanes. Ampak če hočeva ostati prijatelja, se ne smeva vikati. Je nekam nerodno. Predlagam bratovščino.«

Šla sta k mizi in trčila s kozarci. Angelca je javila družbi. »S svojim rešiteljem se hočem pobratiti.«

»Živio, Angelca! Prav je tako!« Prijela je za kozarec in prekrižala s Francetom roko. Prekrižanih rok sta kozarce izpila. Nato sta si segla v roke:

»Jaz sem Angelca.«

»Jaz pa France.«

Zopet sta sedla. A Janez je ugovarjal:

»Oho, to še ni vse! Najvažnejši del pobratimske ceremonije še morata izvršiti! Drugače ne velja! Kje je poljub?!«

»Poljub! Poljub!« so zahtevali tudi ostali.

»No, če že mora biti, pa naj bo,« se je udala Angelca in ponudila svoje ustnice Francetu, ki se jim je nerodno približal in se jih dotaknil s svojimi, malo preveč ob strani, a vendarle. Zelo ga je mikalo, da bi ji poljubil one žametaste jamice na njenih licih.

Meta je kmalu vstala in se odpravljala na kolodvor.

»Veš, Janez, danes ne grem s teboj. Sem obljubila, da pridem že danes zvečer.«

»Če nočeš ti z menoj, pridem pa jaz prihodnjo nedeljo doli k tebi.«

»Če ne boš pozabil.«

France je spremil Janeza in Meto na kolodvor. Kurent je odšel domov. Angelca in njena tovarišica sta pa še ostali. France je pošepetal Angelci:

»Če me počakata, pridem še nazaj.«

»Le, če ne bo predolgo trajalo.«

Ko pa se je vrnil s kolodvora v gostilno, ni bilo deklet nikjer več. Razočaran jo je mahnil mimo steklarne za Janezom, ki ga je kmalu dohitel. Vprašal ga je, če Angelco pozna.

»Aha, si že nasedel, a ne vem, če boš imel dosti uspeha. Sem jo že parkrat videl sprejehati se po Bobnu z geometrom Schulzejem. Ti je še nisi nikoli prej videl?«

»Ne.«

»Najbrž že, a se nisi zanimal zanjo, ker je bila v delovni obleki in se v nji ni dosti razlikovala od drugih delavk, ki delajo na separaciji, a jo je od zunaj malokdaj videti, ker se nahaja v kamri, kjer pobira vagonске znamke in seštevja število vagonov. To lažje in snažnejše delo je najbrž dobila po protekciji Schulzeja.«

S tem poročilom France nekako ni bil čisto zadovoljen. Čutil je bil še na ustnicah bežno sladostrastje njenega poljuba, ki pa se mu je sedaj primešalo nekaj grenkega.

Ko sta se naslednji pondeljek zvečer ob desetih vračala Janez in France s popoldanskega šihta, nista slutila, da se bo to noč zgodilo v rudniku nekaj strašnega.

Na osmi etaži D-polja je že pred

tedni začelo postajati čudno vroče in zadušljivo. Kdo ve odkod se je kmalu začel pojavljati tanek dim in smrad po zapaljenosti. Spočetka si rudarji tega niso znali prav raztolmačiti, a tudi inženjer ni dajal temu pojavu posebne važnosti. Priganjal je samo, naj čimprej izpraznijo načeta dva izkopa, da dobe produh in zvezo s C-poljem, s katero se bo pajačala zračna cirkulacija, ki bo odstranila zadušljivi smrad in dim.

Bilo pa je vedno slabše. Čim globlje so rili v črno ostenje, tem neznosnejša je postajala vročina. Bilo je kakor da delajo v krušni peči. Delali so goli, samo v spodnjih hlačah in v škornjih, a še iz škorenj so morali zdaj pa zdaj izlivati vodo, ki jim je venomer prodirala iz teles in v potočkih curljala po hrbtih in ledjih.

Končno so pazniki in inženjerji sami uvideli, da je tu pravcati pekel. Odredili so za ta odsek štiri zмене po šest ur. Na vsak izkop je bilo odrejenih po šest ljudi. Ti so se medsebojno menjavali po dva in dva. Delj ko pol ure ni nihče mogel vzdržati med ostenjem. Medtem so se ostali štirje zunaj v rovu hladili in zalivali z vodo, da si naberejo novih moči, ko pridejo na red.

(Dalje prihodnjic.)

Doma in po svetu

Za uvedbo civilne poroke in izročitev matičnih poslov državnim oblastvom. V Zagrebu je zboroval te dni kongres jugoslovanskih juristov, ki je med drugim sprejel tudi resolucijo, v kateri zahteva uvedbo obvezne civilne poroke, matične knjige pa, ki so jih doslej vodili cerkveni uradi, naj se izroče državnim civilnim oblastvom in naj se le-ti poverijo s temi posli. — Zanimivo je, da je bila točka resolucije o uvedbi obvezne civilne poroke sprejeta z navdušenim ploskanjem vsega kongresa in da kljub pozivu predsednika dr. Politca ni nihče govoril ali glasoval proti resoluciji.

Hišni posestniki so zborovali. V soboto, dne 8. t. m. se je vršil občni zbor Zveze hišnih posestnikov v Dravski banovini, ki šteje 20 podružnic, oziroma nad 4500 članov. Organizacija hišnih posestnikov je torej precej močna in le žal, da ne eksistira enakovredna organizacija stanovanjskih najemnikov. Vpliv te organizacije se tudi čuti v previsokih stanovanjskih najemninah. — Popoldan pa je imela glavna zveza hišnih in zemljiških posestnikov za vso državo svoj osmi kongres. — Zbor dravskih hišnih posestnikov je pozdravil zastopnik obrtnikov, državni kongres pa tudi zastopnik trgovske, obrtniške in industrijske zbornice. — Ali se stanovanjski najemniki zavajajo pomena teh zborovanj?

Kongres jugoslovanskih zdravnikov se je vršil te dni na Bledu. Navzočih je bilo okoli 50 zdravnikov. Navzoči so bili tudi gostje iz drugih držav. Posebno zborovanje so imeli zdravniki za otroške bolezni in zdravniki zdravstvenih in socialnih ustanov. Naloga kongresa je bila predvsem problem sistematičnega zdravljenja, ki je za razne razširjene in nevarne bolezni potrebno.

Vlagateljem bivše poštne hranilnice na Dunaju. Društvo orožniških upokojencev za Jugoslavijo v Ljubljani poziva vlagatelje in imetnike ček računov pri bivši poštne hranilnici na Dunaju, da mu javijo: 1. svoje ime in točen naslov; 2. višino vloge z navedbo, da-li je hranilna vloga (renta) ali vloga na tekočem računu; 3. ali je bila hranilna vloga v smislu razglašena iz leta 1928 prijavljena naši poštne hranilnici in po možnosti štev. hranilne knjižice, odnosno ček računa. 4. za stroške korespondence in druge stroške naj vsak priloži svoji prijavi za vsakih 100 kron vloge Din 1.— v znakah. S posestniki večjih vlog in zlasti višjih zneskov v tekočem računu želimo v tem oziru sporazuma. Brez upoštevanja točke 4 se prijave ne bo moglo upoštevati. Zbirka prijaviteljev se zaključuje s 30. septembrom 1934.

Svoboda v Avstriji. Koroški Slovenci niso smeli priti v Ljubljano na festival narodnih plesov. Avstrijska vlada jim je to zabranila. Naj pove »Slovenec«, kdaj je bilo več svobode v Avstriji, ali pod republikanskim režimom ali sedaj?

Zmaga solidarnosti delavskih žena. Sodrugi Murhofer, poslovodja konzumne prodajalne v Kaiserebersdorfu v Avstriji je bil ob februar-skem puču obdolžen upora, takoj odpuščen in odveden v ječo. Sodna obravnava pa mu ni mogla ničesar dokazati. V službo ga novi klerikalni režim ni hotel zopet sprejeti. Delavske žene je ujezila taka krivica in so sklenile, da v konzumu toliko časa ničesar ne kupijo, dokler vodstvo zopet ne namesti Murhoferja. In klerikalno vodstvo je moralo ustreči.

Vdova s. Wallischeva je odšla iz Maribora v Brno na Čehoslovaško, kjer so jo avstrijski emigranti in tamkašnje socialistično gibanje pristrčno pozdravili.

Dr. T. G. Masaryk obolel. Predsednik čehoslovaške republike dr. T. G. Masaryk je obolel. Neposredne nevarnosti za njegovo življenje ni, vendar je čestitljiv mož že visoko v letih ter zaraditega šibkih fizičnih moči.

Kongres pacifistične lige v Livornu je sprejel dve resoluciji: v prvi se zavzema za sprejem Sovjetske Rusije v Društvo narodov, v drugi pa za to, da vse evropske države prevzamejo garancijo za neodvisnost Avstrije.

Kriza delavskega zavarovanja traja

258 milijonov dinarjev je prejelo socialno zavarovanje

na prispevkih v lanskem letu. Od tega se je vrnilo zavarovancem na hranarinah in drugih dajatvah 187 milijonov 017.036.87 dinarjev ali 71.93% vseh prispevkov, ali povprečno 358.98 dinarjev na zavarovanca. Iz naslova zavarovanja zoper nezgode je bilo izplačano na rentah in drugih dajatvah 43.089.740.62 dinarjev ali 54.39% nabranih prispevkov. Dajatve iz nezgodnega zavarovanja je prejelo lansko leto 16.964 oseb.

Upravni stroški so znašali 11 milijonov 904.708 dinarjev ali 15.02% in so zmanjšani od prejšnjega leta za več kot poldrugi milijon, v glavnem z rigoroznim varčevanjem materiala in z redukcijo odvišnih moči.

Zavarovanje za slučaj bolezni izkazuje v prošlem letu višek 17 milijonov 323.196 dinarjev, zavarovanje

zoper nezgode pa primanjkljaj 1 milijon 062.284 dinarjev. Previšek se odkaže večinoma rezervnim skladom Središnjega in Okrožnih uradov. S primanjkljajem so zaključili okrožni uradi Dubrovnik, Sarajevo, Skoplje, Split in Trgovska bolniška blagajna v Beogradu. Ostali so aktivni. Tudi uradova zdravilišča v Brestovcu, na Klenovniku, Radio-Therma Laško, Stražilovo v Banji Koviljači, okrevališča Zagreb na Krku, Jadran na Rabu in Palič pri Subotici so zaključila aktivno, medtem ko sta Kasindol pri Sarajevu in Terapija v Zagrebu ostala pasivna.

V celoti je bilo lansko leto za 7.400.000 dinarjev manj dohodkov kakor v letu 1932, a je v istem času tudi število članstva padlo od 535.917 na 520.000.

Grafično delavstvo v boju

proti enostransko usiljeni delovni pogodbi

Grafično delavstvo v Dravski banovini se nahaja v boju proti delodajalcem, ki so sklenili mimo organizacije grafičnega delavstva uvesti v tiskarnah novo delovno pogodbo, s katero se odpravlja okoli osem praznikov in odvzema delavstvu okroglo 8 dni dopusta.

Delavstvo je po svoji organizaciji sporočilo podjetjem, da usiljene po-

godbe ne prizna. Ker so nekatera podjetja izjavila, da vztrajajo na uvedbi novih delovnih pogojev, je pričakovati, da bo prišlo do zaostrenja položaja.

V litografiji Čemažar je grafično delavstvo dne 10. t. m. popoldne solidarno stopilo v stavko.

Grafičnemu delavstvu želimo v njegovem boju poln uspeh!

Ljubljana

Festival slovanskih plesov in slovanske godbe je bila enako v velikem stilu organizirana »umetnostna« zabava. V soboto so tudi ti veseljarji priredili pohod narodnih noš v mestu. Udeležba je bila velika. Desetletnico Zveze društev kmečkih fantov in deklet so v soboto in nedeljo praznovali v Ljubljani.

Občni zbor je imela Zveza v dvorani okrožnega urada, v nedeljo pa je priredila velik pohod po mestu. Manifestacijo so pozdravili vsi ljubljanski javni predstavniki uradov in vojske ter bivši minister Pucelj. Udeležba na pohodu je bila velika, ker so sodelovala razna društva, šolska mladina itd.

Maribor

Razlike aktivnih železničarjev

Ko so sedaj aktivni železničarji zvedeli, da so si vpokojenci iztožili razlike po 11 letih čakanja, so tudi aktivni sklenili energično zahtevati svojo zaslužno mezdo na razliki in izjavili, da so zadosti dolgo čakali nanjo in na vse mogoče načine prosili izplačilo. Tudi aktivni so sklenili tožiti, če se jim razlika ne bo izplačala ter se poslužiti pravic, ki jih ima vsak državljan po naši zakonodaji. Železničarji, ki imajo dobiti razliko, so že sami starejši očetje rodbin, ki

ravno sedaj krvavo potrebujejo denar od razlike za potrebščine otrok v šoli, za obleko in vse drugo, kar je potrebno pred zimo. Nihče nima pravice odrekati tem ljudem izplačila razlike. Če se jim izplačuje le v drobcih po 10 in 15%, ni s tem nič pomagano. Železničarji se morajo zadolževati pri trgovcih, kupovati na obroke, pri čemur mnogo dražje kupujejo in na dolgovi jim rastejo obresti. Naj se torej razlike že končno izplačajo v celoti, pa bo mir.

Zelo buren občni zbor je obdržala v nedeljo, dne 9. t. m. Kreditna druga železničarjev, katere predsednik je znani g. Tumpej. Opozicija, ki je Tumpeja vrgla z vodstva podružnice Zveze nacionalnih železničarjev, je zahtevala njegovo odstranitev tudi v denarni zadrugi. Odbor zadruga pa je neposredno pred občnim zborom izključil 28 nacionalnih zadrugnikov, ki so predstavljali najbolj nevarno opozicijo. Opozicija je radi tega pozvala svoje pristaje, da se polnoštevilno udeleže tega občnega zbora in je izdala proti g. Tumpeju ostro pisan letak. Posledice niso izostale. Na občnem zboru v Narodnem domu sta trčili obe struji druga ob drugo. Nastal je hrup in trušč, da je končno morala posredovati policija, ki je razgnala občni zbor.

Deložacije denunciranih železničarjev. Javnosti je še v spominu razburjenje, ki je zavladalo lansko leto v javnosti in med železničarji radi nenadoma odpovedanih stanovanj v železničarski koloniji in drugih železničarskih hišah. Iz popolnoma nepoznane razloga bi se morali odseliti železničarji. Slovenci po rodu in jeziku s številnimi otroci, ki obiskujejo slovenske šole v Mariboru, češ da so nemškutarji. Preiskave so potem dognale, da so očetje in otroci zvesti državljanji, da brezhibno vršijo svojo državno službo in da še poleg tega klub svojim mizernim plačam žrtvujejo članarine za patriotična društva in druge kulturne ustanove, med drugim za Jadransko stražo, za Sokola itd. Odpovedi pa so kljub temu ostale v veljavi in bi morala občina izvršiti deložacije. Občina pa je to odklonila, ker za to ni bila pristojna. Železniška uprava je sedaj že drugič zahtevala, da občina izvrši deložacije. Na podlagi njenih odgovorov pa so železničarji upravičeno ugovarjali, da njihova stanovanja niso nikak »službena stanovanja«, ampak so v čisto navadnem najemnem, civilnopravnem razmerju z železniško upravo, ter vsled tega politična oblast ne more izvršiti deložacije na podlagi dekreta železniške direkcije. — Tudi banska

uprava je potrdila, da mora občina izvršiti poizvedbe v tej smeri, ki so upravičile ugovore odpovedanih železničarjev. — Mi pa smo mislili, da je bila vsa ta zadeva že likvidirana, ko je prišla na dan znana črna lista 50 železničarjev, »ki propagirajo dobre razmere za Avstrijo...«

Za lastnimi godbami še lastne sportne klube. Nekaj časa je vladala po mariborskih tekstilnih tovarnah manija ustanavljanja lastnih godb. Plod te periode je godba Huterjevih delavcev, ki je med temi godbami še menda najboljša in si je ohranila menda še največ samostojnosti. Godba v neki drugi tovarni je pa podjetnikovo maslo, kar se je najbolj videlo zadnjič, ko mu je priredila podoknico za god. Sedaj pa poskušajo po nekih tovarnah ustanavljati lastne žogobarske klube, najbrže po inicijativi kakih vodilnih uradnikov, ki so spočiti in nimajo druge brige; delavci pa, mislimo, da imajo dovolj drugih skrbi, zlasti, kako bi si priborili vsaj delu primerne mezde. Samo z žogobrcem si položaja ne bodo zboljšali. Končno bo pa o tem odločal še okrožni sportni podsavez, ki je mnenja, da so za Maribor štirje kvalificirani nogometni klubi dovolj. Kdor pa od delavcev hoče gojiti lahko atletiko, ima za to v okviru sportnega kluba »Svobode« dovolj prilike.

Na nož v železniški Nabavljalni zadrugi. Pri sreskem sodišču se je vršila ta teden kazenska razprava med dvema železničarjema, ki sta se v gostilni Nabavljalne zadruga železničarjev stepla na nož, da je curkoma tekla kri. Poškodovani je pravil, da so se v gostilni zbrali Vitezi, ki so k neki seji, nakar je prišel čez dve uri nasprotnik in začel očitati poškodovanemu, da je denuncijant, ker ga je očrnil v delavnici, da ni sprejel k železniški požarni brambli, kjer bi lahko imel postranski zaslužek, čeprav ima bajt šest otrok. Potem pa sta se zgrabila, da sta odletavala od mize do mize, dokler ni tekla kri. Sodnik dr. Grmovšek je med razpravo pripomnil: »Kaj pa je s to gostilno Nabavljalne zadruga, da se kar ponavljajo krvavi pretepi z nožem? Še nedavno smo imeli takšno razpravo in sedaj že zopet!« Menda bi bilo dobro, da bi malo poselite to gostilno varnostne in železniške oblasti. Po našem mnenju so take gostilne nepotrebne in škodljive, ker se železničarji klub svojim mizernim plačam dajo zavajati k obiskovanju gostilne, ker mi-

Kranj Delavstvo jim je trn v peti

V zadnjem začu se »Gorenjec« neprestano začenja v kranjsko industrijsko delavstvo. Zlasti na piki ima marksizem. Pozablja pa omenjati papizem. Zagovornikom temu ni nikdar nobena stvar všeč, pa četudi je najboljša. Svoj neukrotljivi jezik brusijo povsod, tudi če se jih stvar prav nič ne tiče. Še manj pa seveda stane, kajti kakor hitro bi morali dati le pol dinarja več, bi že kričali kot grešne duše, kakšne žrtve doprinašajo. Všeč jim ni nobena stvar. Ne obleka, ne obutev, nobena prireditev, vse je brezversko in protiversko. Kranjsko občinsko upravo neprestano nnapadajo radi kopališča, če bi se pa občinska uprava odločila, da sezida v Kranju kakšen samostan za čestite sestre ali pa kaj drugega, kar bi služilo tem gospodom, sem prepričan, da bi se »Gorenjec« od same hvale penil, tako bi vrtel svoj jezik. Zadnjič je na nesramen način omadeževal čast naših deklet. Kakor, da bi ne bile doma iz naših kmetijskih domov in kakor da ne bi imele vse do poslednje slavne klerikalne vzgoje. Če je vaša vzgoja tako šibka, potem pa res ni vredno, da jo sploh še komu vsiljujete. Všeč ni »Gorenjec«, da dekleta po končanem delu hodijo po mestu in si ogledujejo izložbe. Ali bi ne bilo lepše in boljše, da bi šle na izplačilni dan iz tovarne namesto kupovat življenjske potrebščine takoj v cerkev ali pa v župnišče in bi plačale vsaka eno mašo. Oj ti pregrešni svet, kakšen si postal. Za vse drugo ima, samo za tiste, ki zanj delajo in trpijo, pa nima nič. Rdeča in črna barva res ne harmonirata. Marksizem hoče od poštenega dela pošteno živeti, zastopniki teme pa hočejo tudi dobro živeti in nič delati. Jasno je, da taka dva kontrasta nikakor ne spadata pod eno streho. Ni torej čudno, da sta se v Avstriji tako hudo sprla! Pa je poslal klerikalizem marksizmu svoj zveličavni žegen iz topovskih cevi, želeč mu večni mir in pokoj, preostale pa je poslal v koncentracijske tabore, kjer uživajo »dobrete« kot glad in pendreke. Pa recite, da niso dobrosrčni ljudje, ti, klerikalci! Točijo krokodilove solze za uboge delavce, dokler jih nimajo v svoji mreži. Potlej pa, pleši Marko, drugače dobiš batine! — Marksist.

Hrastnik

Izlet na Mrzlico. Kakor smo že zadnjič poročali, se vrši zadnji družinski izlet na Mrzlico 16. septembra, pri katerem bo sodelovala rudarska godba iz Hrastnika in pevska zbor obah »Svoboda«, ker vlada že sedaj veliko zanimanje v naši dolini za ta izlet, bo brezdolgovno lepo uspel, samo da bi nam bilo vreme naklonjeno.

Upton Sinclair, proletarijatu dobro znani socialni pisatelj, kandidira za guvernerja ameriške države Kalifornije pri volitvah, ki se bodo vršile 6. novembra in ima največ izgledov, da bo res izvoljen. Pri poskusnih volitvah je dobil absolutno večino. Med drugim ima v svojem načrtu tudi reorganizacijo davka na dohodke. Dohodki do 5000 dolarjev letno morajo biti po njegovem načrtu prosti, od 5000 do 50.000 dolarjev se morajo obdavčiti s 30%, dohodki nad 50.000 dolarjev pa 50%. Podjetja pa, ki bi sestavljala lažne bilance z namenom, da se izognejo davkom, bi morala prevzeti država.

Med Rusijo in Ameriko so se vršila pogajanja radi priznanja predvojnih carističnih dolgov. Rusi so bili pripravljeni te dolgove priznati in odplačevati, zahtevali pa so istočasno 100 milijonov dolarjev posojila in kredita za dobave ameriških industrijskih izdelkov v iznosu 20 milijonov dolarjev, nakar pa Američani niso pristali. Radi tega so se pogajanja prekinila.

Palača mandžurskega carja Puji-ja je pogorela v Čangčunu. Sodi se, da je bil ogenj najbrže podtaknjen po japonski vladi sovražnih domačinov, Kitajcih. Japonci bi tudi za ta požar radi napravili odgovorno Sovjetsko Rusijo. Škoda je sicer znatna, vendar ne neprecenljiva, ker je ta rezidenca obstojala samo iz več lesenih pritličnih objektov, ki nimajo nobene umetniške ali zgodovinske vrednosti.

slijo, da je tam cenejše. Tudi pred in po znanem napadu na urednika Eržena v lanskem letu so Vitezi popivali korajžo v tej gostilni.

V študijski knjižnici se z 10. septembrom uvedejo zopet običajne ure; čitalnica bo odprta vsak delavnik od 15. do 18. ure. v istem času se bodo izposojale tudi knjige.

Prednaznanilo! Prednaznanilo!
30. septembra 1934

I. DELAVSKI KULTURNI
DAN V MARIBORU

(Na igrišču DSK »Svobode« pri Magdalenskem parku)
18 društev — 400 sodelujočih
Vstopnine ni

Trbovlje

Kdo še povzroča brezposelnost med rudarji in sabotira socialne zakone?

Na vzhodnem obratu so se ponovno začeli pojavljati takozvani »unternemerji«, ki prevzemajo delo in ga izvršujejo izven svojega osemurnega delovnega časa. Ne samo, da »unternemerji« s svojim početjem podaljšujejo delovni čas za celih osem ur, tudi sabotirajo zakon o zaščiti delavcev, ki določa za vsako naduro plačilo petdesetodstotnega poviška, bodisi na gosposkem šihitu, v akordu ali pri delu na čez. Na drugi strani ti »unternemerji« povzročajo brezposelnost, ker odvzemajo s čezurnim delom zaslužek drugim. Podjetje bi moralo najeti nove delavce, kadar ima nujno delo, ki ga z reduciranim številom zaposlenih ne more dovršiti.

Ne gre krivde naprtiti samo delavcem, tudi obratno vodstvo je krivo tu opisane sabotaže socialnih zakonov, ker ponuja rudarjem sprejem takega dela. Rudar dela od 10. ure večer do 6. ure jutraj na svojem normalnem šihitu, žena ali otrok mu prinese zajetek na delo, potem pa dela dotičnik zopet od 6. ure do 2. ure popoldan na svoji »unternemungli«.

Obratovodstvo s tem, da nagovarja delavce k takšnemu delu, vedoma krši zakon, drugič ga pa krši tudi, ker vedoma ne plača za to delo po zakonu predpisane petdesetodstotnega pribitka.

Drugi način ustvarjanja brezposelnosti je tudi zaposlitev posebno jamskih delavcev pri takozvanem ur-

nem delu po drugih obratih. Za tako delo se plačajo jamskim delavcem, ki so svoje delo že opravili v normalnem šihitu, po 4 Din na uro. Za to mezdo potem dotičniki pospravljajo material, ga nalagajo itd. Ti delavci pri svojem nadurnem delu ne dobe niti normalnega zaslužka, da ne govorimo o nadurnem pribitku, saj pri normalnem delu zasluži tak delavec 4.75 Din. Tudi v tem pomenu moramo iskati saboterje socialnih zakonov in povzočitelje brezposelnosti na obeh straneh.

Delavski zaupniki so o tej zadevi že ponovno intervenirali pri ravnateljstvih v Trbovljah in v Ljubljani, kjer se je vsaj obljubilo, da se v bodoče to ne bo dogajalo.

Takšno postopanje je končno tudi v veliko škodo rudarskemu zavarovanju, ki itak stoji pred polomom in če bi ta nesreča rudarje res doletela, potem smo si lahko svesti, da so to katastrofo dobršen del povzročili tudi saboterji socialnih zakonov.

Po izletu na Ojstrež gremo na Mrzlico. V nedeljo, dne 9. septembra je priredil »Priatelj prirode« izlet na Ojstrež skupno s sodruzi in sodruzičami iz Zagreba in Hrastnika. Čeravno je dopoldan precej deževalo, so se izletniki prav dobro imeli, zlasti je postalo veselo, ko je opoldan dež prenehal in na povratku v dolino. V nedeljo, dne 16. t. m. se bo udeležil »Priatelj prirode« skupnega družinskega izleta na Mrzlico, ki bo zadnji v letošnji sezoni. Sodeloval bo najbrže tudi mešani pevski zbor »Svobode« iz Trbovelj. Torej, delavski planinci in prijatelji, 16. septembra na veselo svidenje na Mrzlici!

Guštanj

Brezplačni dopusti se nadaljujejo, obup delavstva je vedno večji!

Ponovno smo praznovali poldrugi teden in smo s tem izgubili na zaslužku okroglo 70.000 Din. Celotna v zadnjem času zabeležena izguba na zaslužku znaša že nad 420 tisoč Din. Komaj po smo zopet delali 18 dni, že se nam obeta ponoven dopust. Tokrat bomo najbrže izgubili okroglo 40.000 Din zaslužka, torej skupno nad 460.000 Din izgube v kratki dobi par mesecev. Kaj vse bi se dalo že kupiti s tem denarjem? Če bi kupili kruha, bi ga dobili nad 153.000 kg. Koliko železcev bi se z njim nasitilo! Kolikšno le mora biti pomanjkanje med delavstvom! Kajti še takrat, če se polno obratuje, se komaj preživimo. Dokaz temu so veliki dolgovi delavstva v specerijskih trgovinah in pogled na tukajšnje okolice, kjer rase na njivah samo krompir in zopet krompir, skoro da edina hrana našega delavstva. Da je položaj za nas delavce neznošen, se nazorno vidi tudi v tem, da so bili letos še zadnje parcele bivših tovarniških travnikov spremenjene od delavcev-najemnikov v krompirjeva polja. A tudi ta ne zadostujejo več in si delavci iščejo zemljo v najem po več kilometrov daleč izven Guštanja; če pa se najde še kakšen kosček prazne zemlje doma, se pa kar pulijo zanj.

Kam to vodi, tega se mnogo delavcev ne zaveda, ker ne ve, da je to kar pridela na tej zemlji, dobro vračunano v njegov zaslužek v tovarni, povrhu tega mora plačevati še odškodnino za to zemljo, ki jo po storjenem šihitu zastoj obdeluje. Zato pa podjetje rado znižuje mezde, ker ve, da bo potem še večje povpraševanje po zemlji. Tako ima podjetje kar trojen dobiček: na eni strani vsled znižanja mezd, na drugi strani se mu prazna in pusta zemlja zastoj obdela v rodovitno in prejema za to še odškodnino. Zato se nikar ne čudimo, da so mezde padle na skrajni nivo, ker k temu je dalo delavstvo samo s svojo nezavednostjo povod. Industrijski delavec bi moral prepuštili obdelovanje polja kmetu, za se pa zahtevati povišanje mezd in si na ta način zagotoviti zadostno prehrano in igranje življenjske potrebe. Ako industrijski delavec kmetuje, je to šušmarstvo, kakor če industrijski delavec izven tovarne igra obrtnika. Šele ako bomo prenehali s šušmarjenjem, bo naša stara socialistična zahteva: 8 ur dela, 8 ur počitka in 8 ur izobrazbe, postala dejstvo!

Delavski pravni svetovalec

(Trbovlje.)

Odgovornost vajenca in starišev za škodo.

Vprašanje: Moj sin je v uku pri ključavničarskem mojstru, kjer se mu je med delom pri zobnih kolesih stružnice nekaj pokvarilo. Te pokvare pa vajenec ni zakrivil nameroma. Kljub temu zahteva mojster od vajenca, oziroma od mene matere, povrnitev škode v znesku Din 7.000.—. Ali je vajenec, oziroma sem jaz kot mati, dolžna poravnati mojstru škodo?

Odgovor: Ne. Vajenec odgovarja le za ono škodo, katero je zakrivil nameroma. Izterjati pa more mojster tudi tako škodo le tedaj, če ima vajenec že kako samostojno premoženje. Stariši odgovarjajo za škodo, ki jo povzroči sin, le tedaj, če jih zadene pri tem kaka osebna krivda, ali če so se izrecno zavezali za povrnitev takšne škode. Če v učni pogodbi za Vašega sina ni takšne določbe, ali siceršnje obveze, potem ključavničarski mojster od Vas ne more zahtevati povrnitve škode.

Železničar o železničarjih

Že dalj časa se pripravljam, da spravim svoje misli na papir in kot železničar napišem nekaj za železničarje.

Menda ni delavskega poklica, ki bi ga mogel primerjati z nami železničarji, Rudarji, kovinarji itd. so daleč pred nami. Mi pa smo šli po gobe, po svoji lastni krivdi. Železničarji smo sami neborci. Dovolite mi, da nekoliko »sortiram« naše vrste. Leta 1921. je bilo, v nekem sporu z inspektoratom in zagrebško direkcijo. Izpostavil sem se za tovariše in za sebe, saj smo bili na stvari vsi enako zainteresirani. Naenkrat pa sem se znašel sam, zapustili so me vsi, ker je vsak hotel najprej sebi brado ustvariti. Mene pa je doletela suspenzija in disciplinarna preiskava, ki je končala z mojo obsodbo. Izgubil sem precej stotakov, ki bi mi bili gotovo ostali v žepu, če bi moji tovariši bili vsaj toliko vztrajni kot sem bil jaz. Sam samcat pa sem seveda moral podležiti. Spoznal sem tedaj, da se na svoje tovariše ne morem zanesti, čeprav smo se v početku domenili do vseh potankostih radi našega zadržanja. Kaj pomaga vsa strategija, če pa udarne sile ni. Ne rečem, radi so poslušali predavanja o lepi bodočnosti, o socializmu, o novi družbi. Toda že na prvem klinu lestvice jim je spodrsnilo, videli so, da je do vrha še daleč, pa so opustili plezanje navzgor.

Poznam celo vrsto tipov med našimi železničarji, ki kaj dajo na »rang«. Bil sem nekoč priča razgovoru, ki ga je vodil nek uradni desete skupine (ki je manj kot poduradni II., I.) v III. razredu osebnega vlaka s svojo rojakinjo in dobro znanko. Razgovor je bil kmalu končan, prekinil ga je uradni sam s tako-le izjavo: »Veš, Ivanka, moram iti v II. razred, ker se v III. razredu ne smem voziti!« Gospod je menda hotel pokazati svoji rojakinji in ostalim potnikom, kako visok položaj zavzema, da se sme voziti v drugem razredu, obenem pa je najbrž tudi smatral pod svojo častjo, da bi sedel na trdi klopi v železniškem vozu tretjega razreda, med navadnimi smrtniki.

Veliko vlogo v življenju železničarja igra tudi žena. Zavednim ženam vsa čast, ali malo jih je. Poznal sem železničarjevo ženo, ki je svojemu možu dala čutili, ako je moral opravljati nižje vrste službe, kakor pa je »milostljiva« hotela. Kadar je odhajal v službo kot vlakvodja, mu je dala s seboj najboljšo jed in pijačo, kadar pa je moral na pot kot zavirač, mu je naložila meneštro, ki bi jo še pes ne pojedel s slastjo. Ako hočeš, da boš v očeh svoje žene kaj veljal, potem glej, da boš napredoval v službi. K

Kot star železničar poznam tudi take-le slučaje: Glava družine, mož-železničar ne-štrpno čaka, da se družina poslovi. On izrabi to priliko, da lahko izgine skrivaj na shod, hčerke grede na rendevous, žena pa v cerkev, k misijonu ali pa na božjo pot. Če izostane žena par dni, se mož kar odahne. Kajti žena je tista, ki ga uči ponižnosti in pokorščine, kakor pač njo uče tam, kamor zahaja. Vendar pa bi bilo napačno obsojati ženo, ki so je vzgajali v tem duhu že izza mladih nog. Naloga moža bi bila, da bi bil od vsega početka vplival na njeno miselnost v drugem pravcu. Ali največkrat mož v svoji mlačnosti na vzgojo žene ne polaga važnosti, prav tako malo kot na svojo lastno.

Tako izgledamo v ogledalu mi železničarji. Pokažite našo sliko rudarjem in kovinarjem ter jim recite, da še dolgo ne morejo računati na naš železničarje kot so-bojevnike.

Mi, ki smo postali uradniki, se sedaj tresemo za zlato našive, ker boida homo dobili srebrne. Skrb za boljši kos kruha, za naše pravice, pa prepuščamo drugim; včasih malo pozabljamo, če se zgodi kaj nepričakovane, sicer pa smo pridni, kar se da.

Nalašč navajam na tem mestu same neznatne stvari, da vidite, kako si železničarji drug drugega pomagamo. Zanimivo, kajne in poučno, upam, tudi. **Železničar.**

Mednarodni esperantski kongres

14. kongres S. A. T. (Združjenje proletarskih esperantistov) se je vršil letos od 3. do 8. avgusta v Valenciji na Špankem.

Kot poroča »Sennaciulo« ni udeležba zastala za lauskoletno v Stockholmu. Na kongresu je bil ponovno podan dokaz o izredni važnosti Esperanta v vseh panogah javnega življenja. Ob priliki kongresa so med drugimi imeli tudi predavanja na delavski visoki šoli, kjer je predaval s. J. Sulsky o delavskih organizacijah v Angliji, s. Nema Ruus iz Tallina o esperantski literaturi; s. Hirdman iz Stockholma o delovanju švedske izobraževalne zveze; s. Neergarrd o temeljnem zakonu dednosti; s. Johanson o protialkoholnem gibanju na Švedskem; s. Lundberg o švedskem združnem gibanju; s. Wainö o fašističnem gibanju na Finskem; s. Tarse iz Amsterdamu o socializmu in veri in s. Lanti iz Pariza o slavnem francoskem avtorju Rabelaisu.

Torej ni zastoj priporočal na kongresu švedski prosvetni minister s. Artur Engberg,

»da se naj vsak delavec in delavka naprej uči ta jezik in šele potem, ako je dana možnost in denar druge jezike«. Gotovo ni več daleč čas, ko bo Esperanto uveden v vseh šolah. Število učeče se mladine in članstvo v delavskih esperantskih društvih stalno narašča.

Tudi v Franciji se esperantisti pridno gibljejo. Tako se je učiteljska strokovna konfederacija v svoji resoluciji izrekla za sprejem Esperanta v učni načrt.

V Hitlerjevi Nemčiji je seveda tudi to gibanje fašistično pobarvano, a ne tam, nit v klerofašistični Avstriji ne bodo ubili ideje, ki propagira resnično enakost in bratstvo med narodi, kajti kljub vsemu se ta ideja vedno bolj širi tudi v izvenevropskih državah. Kakor socializem tako tudi Esperanto še vedno živi in bo živel.

Zato tudi pri nas ne bi smel noben zaveden delavec in delavka, hrepeneča po izobrazbi, zamuditi prilike, upoznati se z Esperantom kot sredstvom za uspešen mednarodni boj proti fašizmu in za mir. J. D.

Nacionalni kapitalisti skrbe za mednarodno oborožitev

Zakaj mednarodne razorožitvene konference nimajo uspeha?

V ameriškem senatu so odkrili škandalozne stvari, ki imajo velik vpliv na mednarodno vojno politiko. Znano je, da je vojna industrija vseh držav tesno povezana med seboj s skupnimi interesi in medsebojnimi dogovori o razdelitvi interesnih sfer. Eno glavnih vlog v oboroževalni industriji ima britsko-ameriški orožarski koncern, ki so mu bile razne razoroževalne konference v Ženevi zelo napoti. Zato je poleg ameriških delegatov na razorožitveni konferenci z visokimi vsotami podkupil tudi delegate nekaterih drugih držav, da so s svojimi protiakcijami in protiglaso-

vanjem onemogočili vsak pozitiven uspeh razorožitvenih konferenc. Britsko-ameriški koncern si je razdelil interesne sfere tako, da je Armstrong zalagal z orožjem in podpihoval evropski kontinent in bližnji orient, Wickers pa srednjo in južno Ameriko. Delegati vseh južnoameriških držav so prejeli od koncerna bajno visoke podkupnine, do pol milijona dolarjev. Ta orožna industrija je tudi tista, ki neti večne revolucije v južni Ameriki in vojne. Tudi več generalov in admiralov je bilo odvisnih od tega koncerna.

Mežica

Smrtno ponesrečil se je pri vožnji z motornim kolesom dne 19. avgusta s. Abraham Silvester, član podružnice Zveze rudarjev Jugoslavije. Težko ranjenega so pripeljali v bolnico, kjer je devet dni nato po hudem trpljenju zatisnil oči. Številni družini naše iskrene sožalje. Čast njegovemu spominu!

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. - Telefon števil. 2324.